

Literatura.

Krieg und Kriminalität. Profesor Dr. Frant. Exner.

Prvý svazek »Kriminalistische Abhandlungen«, vydávaných prof. Dr. Exnerem, Lipsko, 1926. 14. s. Mk. 0.80.

Lipský univerzitní profesor Dr. Exner počíná právě vydávati knižnici kriminalistických pojednání, týkajících se zejména otázek kriminelně-politických, psychologických a statistických. Prvé svazky věnovány budou kriminelním problémům světové války; sám přítomnou knížkou zahajuje program; následovati má co druhý svazek: »Kriminalität der Frau im Kriege« od Dr. S. v. Koppenfelsa.

Válečná zločinnost — povšechně — charakterisována je dle autora značným vzrůstem oproti době mírové; tato okolnost jest jasně patrnou přes to, že údaje statistické nejsou plně spolehlivými, jelikož narukováním mnoha mužů nastaly značné přesuny v civilním obyvatelstvu. Autor sledává v německých (a do značné míry i v rakousko-uherských) válečných poměrech čtyry hlavné časové periody, význačné pro válečnou zločinnost: 1. dobu nadšení, na počátku války, kde zločinnost oproti mírovému stavu klesla, a to i u mládeže a žen, 2. doba plnění povinnosti; voják v zákopech, žena u krbu; přesvědčení o nutnosti: vydržet. Zločinnost je stále dosti příznivou, až na mládež, jež prvá zakolísala a počíná houfněji propadat zločinu; 3. doba únavy. Přesvědčení o vítězství kolísá, zločinnost rapidně stoupá, i u žen. 4. Doba zhroucení vojenského i hospodářského. Vlna zločinnosti vzejala se nesmírně; vrcholu dosáhla a na podzim 1923.

Jednotlivé druhy zločinu měly různý průběh: a) Delikty státní a politické. Samozřejmě stouply v této pohnuté době, ale v úhrnné zločinnosti nehrály hlavní role. b) Delikty proti tělu. Proti očekávání (autor praví, že snad drsnost doby by se mohla projevit zvýšením jich) nejen nestouply, ale dokonce klesly. Kdežto před válkou počet těchto deliktů byl téměř v rovnováze s počtem krádeží, byl koncem války počet krádeží desetkrát větší. c) Delikty majetkové. Krádež stoupla trojnásobně proti mírovým dobám a stala se daleko nehlavnějším deliktem doby. Zajímavě, že následkem inflačního znehodnocení peněz změnil se její předmět: nekradou se již peníze, ale věci; dráty telefonní, řemeny ve vlačích etc. jsou denním objektem krádeže. Kromě krádeží množí se o podvody a zejména lichva. Velmi povážlivým zjevem pak je množství pouličních loupeží a vlakových přepadení.

Příčinou byly převážně poměry hospodářské; nouze o vše — na jedné, a nesmírná drahota pro každého téměř — na druhé straně. Při tom však nouze sama o sobě nezpůsobila to množství deliktů, nýbrž byla to spíše nouze druhých, které využila individua vyděračská a zjištná. d) Delikty proti mravnosti. Poklesly velmi oproti stavu předválečnému. Správně však autor poukazuje, že pokles tento bude jen zdánlivým, poněvadž mravně rozvrácená doba dovolila sexuální vybití volně, aniž bylo potřebí násilí a deliktu. e) Vraždy oproti mírovému stavu se ztrojnásobily. Vinou byly nikoli poměry hospodářské, ale duchovní působení války, kde mysl zesurověla, život ztratil na ceně, zabíjení stalo se všedním.

Co do zločinců, uvádí autor, že kromě starých recidivistů, jichž kádr byl válkou téměř neztenčen (vojenská správa nepouštěla trestance do fronty), přistoupily k dráze zločinné zejména osoby mladé, vyrostší v bídných poměrech válkou rozvráceného života rodinného, mravního i společenského; a dále velmi mnoho žen, jichž počet se proti míru zdvojnásobil.

Neutrální státy dle působení války možno dělit ve dvojí: ty, které válkou hospodářsky trpěly, a ony, kde tomu tak nebylo. V prvních jeví zločinnost podobný obraz, jaký vyličen byl vpředu; u druhých států neliší se zločinnost válečných dob mnoho od míru. Celkově dochází autor k poznatku, že nikoli válka sama o sobě měla vliv na zločin, ale hospodářské poměry, jí vyvolané; vliv tento se projevil tam, kde hospodářské

— poměry se zhoršily, všeobecným stoupaním zločinnosti, zejména deliktů majetkových. Hospodářské poměry byly tedy hlavní příčinou zvýšené zločinnosti; kromě toho spolupůsobily i momenty mravní a psychologické: rozvrat rodin, mravů, zpuštění mládeže, návyk zabíjet, oslabení zločineckých protimotivů, spousta zákonů nemožných zachovávat, pokles státní a úřední autority. Válka dokumentovala plnou správnost teorie o prostředí: vnější vlivy způsobují delikt. Válka ukázala, že nejlepší kriminální politikou je dobrá sociální politika. Zároveň ukázala na nutnost reformy zákonodárství o mládeži a reformy krátkodobých trestů na svobodě.

Pojednání autorovo jest vlastně jen vytištěním přednášky, konané při universitní slavnosti v Lipsku 3. VII. 1926. Tím je dán jeho ráz: syntetický, bez analys, statistiky, materiálu; výslední názor autorův celkově správný; pokládejme pojednání toto za úvod do problémů válečné kriminologie,*) jejíž detailní zpracovávání nám právě v připravované knižnici autor slibuje.

Dr. Ráliš.

Sbierka zákonov uhorských, platných na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi. Riadi JUDr. Emil Stodola. Sv. 1., časť prvá, zákony súkromoprávne. Upravili Adolf Turner a Dr. Alexander Asztély. Nákladom a tlačou Účastinárskej tlačiarne »Universum« v Bratislave. Cena 100.— Kč.

Podľa predmluvy Dra Stodolu ide o súbornú sbierku prameňov práva platného na Slovensku a v Podkarp. Rusi, a to v prvom sväzku práva súkromého. Prvá knižka sbierky podáva na 398 stranách bývalé zákony (resp. zákonné pravidlá) uhorskej, pokiaľ sú ešte u nás platné, z oboru práva rodinného, dedičského a vecného, s poukazmi na zmeny, spôsobené zákonodarstvom nášho štátu.

Započatá edícia je iste podnik veľadôležitý a treba súhlasiť s Drom Stodolom, že by bolo bývalo povinnosťou kruhov oficiálnych obstaraf autentický preklad platných u nás zákonov uhorských a tak umožniť, aby aj táto časť platného práva bola každému prístupná v jazyku štátom. Republika rakúska sa ponáhľala hneď po prevrate vydávať pre maličké územie burgenlandské zo štátnych prostriedkov a v štátnom nakladateľstve zvláštny systematický Rechtsarchiv für das Burgenland. U nás žiaľ-bohu k niečomu podobnému nedošlo, takže len súkromé podnikanie musí jako-tak nahradzovať, čo bolo zameškanou úlohou štátnej správy, to jest: postarať sa o autentické vydanie platného práva v jazyku štátnom.

Je síce pravda, že mnohé zákony, vydané v horejšej »Sbierke«, boly už dávnejšie preložené, a to niektoré v slovenčine aspoň tak dobrej, jakú vykazuje prítomné vydanie, ale je tam obsažená aj taká materia, ktorá v inom než maďarskom jazyku dnes už vôbec nebola prístupná, jako na príklad z. čl. XVI/1894 o pozostalostnom pokračovaní a iné, ichž nemecké preklady, vydané svojho času uh. kr. ministerstvom vnútra, dávno už boly rozobrané, a zlé slovenské úradné preklady podobne už dávno boly zúžitkované jako makulatúra.

Sbierka sleduje v celku system a spôsob podobných sbierok maďarských z predprevratovej doby, ba mevie sa rozlíčiť ani s ich formátom, väzbou a zovňajškom. Formát není práve najpraktickejší, ďaleko presahujúc medzinárodne obvyklý formát quasi kapesný. Typografické vystrojenie je bezvadné. Cena je trochu vysoká.

Slovenčina sbierky je z najlepších, ktoré posiaľ produkovaly vydania právnické. Predsa nemožno nepoznamenaf, že riaditeľ sbierky, Dr. Stodola, ktorý začal pestovať slovenskú terminologiu právnickú ešte za svetovej války, neopravil — jako revizor sbierky po stránke jazykovej — niektoré dávno prekanané termíny, jako na príklad dedičný miesto de-

*) Autor užívá slova »Kriminalistik« k označení vedy, jež obvykle, zejména v literaturách francouzské, italské a anglo-americké označována je správněji: »kriminologie«, na rozdíl od: »kriminalistiky« ve smyslu Grossově.

dičský, plnoletost-maloletost miesto zletilosť-nezletilosť a mnoho iných, pri tom toleruje výraz »vrchnostenský« aj tam, kde by mohol s prospechom byť užívaný výraz ú r a d n ý, neškrtol nemožný výraz úradné »medzítka« atď., atď.

Nehľadiac na tieto menšie vady, viac len terminologickej, respektive jazykovej povahy, treba oceňovať započatú zbierku jako jeden z najzásadnejších podnikov na poli edície právnickej a možno ju tiež každému praktickému právnikovi doporučiť. Bude nás len tešiť, keď uvidíme čím dŕiev na redakčnom stolíku nielen sľubovanú druhú časť prvého sväzku, ale aj ďalšie kompletne sväzky. F.

Zákony upravujúci právni pomery vlastníků domů a nájemníků. Se-stavil a vlastním nákladem vydal Dr. Jos. Zelinka. Autor stejnojmenné příručky právní z r. 1924 předkládá zde veřejnosti příručku novou stejného obsahu, avšak daleko obsažnější, kde zákony a nařízení o před-mětné otázce uvedeny jsou až do nejnovější doby a doplněny velmi ob-širnou a bohatou judikaturou Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu. Každý, jak právník, tak i laik, který se musí v životě zabývatí at z povolání, at ve vlastním zájmu s předmětnou otázkou, nalezne v ní velmi hojného a jasného poučení o těch kterých právních předpisech, které jsou bohatou judikaturou podrobně objasněna, neboť jak autor sám praví, právní prax jest to, která ukáže na pravé svědomí zákona. Spis neobsa-huje pouze zákonné předpisy o ochraně nájemníků, ale zpracovány jsou v něm také předpisy a ustanovení o odkladu vyklizení, výpovědní řády, předpisy o zajištění bytů státním zaměstnancům a opatření bytů pro vojenské gázisty a přidány jsou k němu příklady návrhů a soudních roz-hodnutí ve věcech nájemních. Kniha má velmi podrobný abecední věcný rejstřík, který umožňuje každému okamžitou orientaci v obsáhlém mate-riálu a činí knihu takto pro praktika a každého zájemníka velmi příuč-nou, takže jí možno každému zájemníku jako velmi cennou právní po-můcku jenom doporučiti. B.

Hliadka knihopisná.

Prof. Dr. Hans Kelsen, **Základy obecné teorie státní** (Sbírka spisů právnických a národohospodářských, svazek XXIX.) vydávají s podporou ministerstva školství a národní osvěty prof. Dr. Karel Engliš a Frant. Weyr, Brno 1926. Nákladem firmy Earvič a Novotný. Stran 84, cena Kč 15.—.

Prof. Kelsen, jenž minulého roku vydal obsáhlou publikaci o obecné nauce státní v jazyku německém, sepsal stručný výtah ze svých vývodů, který určen byl pro překlady do cizích jazyků. Český překlad pořídil prof. Dr. Frant. Weyr a dostává se jím českému právníctvu velice instruk-tivního úvodu do teorie Kelsenovy ve velmi zhuštěné formě.

Spisek rozčleněn jest ve tři části, z nichž první pojednává o pod-statě státu, druhá o platnosti státního řádu (statika) a třetí o tvorbě státního řádu (dynamika). Kelsen řeší ve svém spise na základě tak zv. normativní teorie veškeré dosud obecnou státovědou pojednávané pro-blémy důsledně a jednotně.

Příkladem buďtež uvedeny tyto problémy: pojem svrchovanosti, mezinárodního práva, státního území a státního národa, státní formy: stát jednotný, spolkový, svaz států; společenství mezinárodního práva; teorie o dělbě státních funkcí, pojem státních orgánů; autokracie a demokracie, konstituční monarchie a demokratická republika, parlament a volební soustavy.

Studium Kelsenova spisu vyžadovati bude, jak překladatel ve své předmluvě podotýká, sice značné práce, která však se čtenáři, který se zajímá o problémy státovědecké, plně odmění.